СВЕОБШТЕ ЮГОСЛАВЕНСКЕ
И
СЕРБСКЕ НАРОДНЕ
НОВИНЕ.

Новине наше излазе сваке седмице трипутъ а С. Нар. Листъ по еданпутъ

Пренумерирати се може на свак. ц. к. Пошти съ полгод. цѣномъ 6 фор. 30 кр ср

ЧИСЛ. 34. ПЕШТА, Неделя 18. Априла ГОД XI. — 1848.

△ (Где насъ боли? И што намъ чинити валя!) Одъ како е се у последнѣ време свесветско преображенѣ политички обстоятелства у народима появило, и австрійска е држава врло знатнимъ променама изложена и одъ части већъ скоро уставнимъ начелима првенство уступила. Између такви промена наравно и австрійско Србство почело е изъ свогъ стогодишнѣгъ ћутаня будити се и речи „о себи и своме явно обелоданьивати. Колико су ти поговори досадъ свенародни постали? ласно е увѣрити се изъ тога, што народъ Србскій изъ целе душе лебди за могућно изпослованѣ срећніе своє будућности, алъ іоште досадъ ни е се погодило оно средиште прави и могући интересса, у коме би се правично и разложно усређенѣ нашегъ политичкогъ овдашнѣгъ станя сцелявало; и то е узрокъ, што готово свако наше обштество друге и разновидне точке свои желя и петиція предъ свѣтъ износи, безъ да би се определити могло, у колико би те єдинствености могле постати „народне свеобштености.“ Будући пакъ да е често и незнатногъ мужа озбильній гласъ лепу услугу разума свѣту указао, коя е особиту ползу државной обштествености принела, єрбо ю е изкрено срдце зачедило а разложніи умъ извршіо: то ће и мени маловажномъ народнику дозволѣно бити, да преко ови велеважни Листова неке мислій и чувства о нашемъ австрійскомъ Србству сообштимъ садъ, кадъ и насъ жарко осећанѣ за своіомъ рођености треба свестручно да задане — а зрело разсуђенѣ и одваженѣ у могућномъ постиженю тій безбедностій наши свойштина руководи, — єръ као што вели Ламартенъ — „беданъ е и кукаванъ онай народъ, кои имаући прилику и правичніи поводъ (тітулу) млогостручнимъ пожертвованьма заслужена праава не уме да врстно заступи и вечно обезбѣди противъ свеколике могуће светске лукавости и дипломатичке дволичности.“ Ако е пакъ и кои народъ истину тій речій горко изкусіо, мислимъ да е србскій у Австріи найсилніе такву на себи осетіо и претрпіо. Време е дакле да се прорачунимо, и свакомъ своє — као што е прааво — узаймно дамо, иначе ће насъ наше потомство іоште правичніе осуђвати, негъ што смо ми дояко съ наши прадедови съ уздисаемъ чинили. Іоште мало, па ће се већъ две стотине година навршити, одъ како е последнѣ србско поселенѣ у австрійске државе прешло и то на млогостручне уговоре и привілегіе царске алъ одъ свега тога колико смо државне ползе за нашъ презаслуженій народъ доживили? ласно е изброяти. Наша вѣрность и одданость постале су у книзи історіе „прикладомъ и образцемъ подданичства,“ наше пакъ награде могу служити баръ нама самима за „узрокъ уважности државне....“ Бадава намъ се пребацує, да неимамо способни лица! Єръ — башъ да то и дозволимо — питанѣ е, тко е томе узрокъ? и я се не плашимъ овде и свугде явно рећи „да е свему томе узрокъ неправедніи поступакъ доякошньи правительства“ зато, што е нашъ народъ напредъ знавши да ништа више у држави постати не може — само на онакве науке давао се, одъ кои е хлѣбъ нашъ на сушній прискрблявати мого. Што више — државна правительства стояла су намъ на путу, те ни собствене и рођене наше изворе ни смо смели употребити на благородніе и полезніе цѣли, за коима е србскій родъ силно тежіо, будући е већу благополучность — као и други срећни народи — тражио и обезбѣдити тежіо се. Найдоцніи пакъ двадесетъ и петъ лѣта тако смо са сви страна немарно превиђени и скоро да рекнемъ презрени, да е већъ крайно време за насъ настало, да се ободримо и себе врстно — ма и са самимъ жертвама — заступимо. Истина е пакъ, да е томе доста веклики узрокъ и наше поглаварство — Хієрархія, коя изъ црквене смиреномудрости найпослѣ постала е „све и свашта“ одобраваући удъ државоправителствени умишляя . . . ., безъ да е зато баръ коляйнама и титулама награђена била, што више у послѣднѣ време, кадъ е токорсе еднакость вѣроизповедна доцніе и за насъ гр. н. с. вѣре жителѣ издѣйствована, и вармеђама сбогъ формалитета за непутну проказана, — наше е цркве глава явно компромитирана*). — Тако е съ нама поступано одъ времена последнѣгъ деспота србскогъ Бранковића, кои е — ни кривъ ни дужанъ — а іоште манѣ преслушанъ — у синьой тавници послѣ млоги година скончао се безъ сваке утѣхе народне; тако е одъ дѣвете до седемнайсте године овогъ столећа нашъ народъ собственимъ пожертвованѣмъ своє црквено драгоцѣно покућство и иманѣ дао држави у помоћь, безъ да е и данъ данашньи какву накнаду зато получіо; да — на жалость насъ свію ево юче е и Панчевачка и Белоцрквенска регимента и шайкашки баталіонъ одвежени на пароброду за у Италію пойћи, да онде гину, — а регулаторіюмъ граничарски закраћує изванъ землѣ излазити — нитъ противъ другогъ кога, кромъ страногъ непріятеля, воєвати и бити се. Срби дакле мораю своє огниште и свою породицу оставити и крвъ проливати за любавъ гиздавіегъ живованя они, кои онимъ другимъ умештнимъ путемъ дошавши на правительство іоште се нису сетили, да би праведно било и онима, кои іи найвѣрніе у ньиной госпоштини обдржаваю, баръ светчана обећаня изпунити; него іи на найвеће празднике одъ отца майме — брата сестре — любе и чеда отрзаваю и на боиште шилю за утолити гнѣвъ и освету народа, што су своимъ беззаконитимъ поступкомъ у име владателя на себе навукли Што се онде данасъ сбива, то е могуће да сутра кодъ насъ махъ отме; зато намъ е предстоеће време найбольи учитель, кои насъ бодро опоминѣ, да се постарамо, како би се она тужна туга. „Докле ћемо Срби браћо бит' у окови? докле л' ћемо туђе ћуди остат' робови?“ утѣшительно за толике наше жертве преиначила. — Мого би пакъ цѣлу гньигу ядикованя написати, па не би ни полакъ яда обелоданіо, коє намъ свима у грудима пишти; алъ нека се садъ поразговоримо, шта намъ е чинити у ово и за насъ австрійске Србе „добро дошло“ време? —

(Продуженіе и Заключеніе слѣдує.)

Тужба и туга. Благовѣствуй земле радость велію! Тако смо ономадне у првима ново-разпространѣнимъ и новоувеличанимъ Листовима нашимъ србску и югославенску браћу поздравили. Могао е тко рећи, зашто Благовѣстствуй земле радостъ велію да пѣва србски народни гласоноша, кадъ е на земльи свудъ метежъ и колебанѣ? и праведно е питанѣ. Али ми смо они дана у дубльини срца предчувствовали и усхићенимъ духомъ предвиђали, срећнію за цѣо народъ србски и за сву югославенску браћу лѣпшу будућность! Духъ нашъ, мрачнимъ народа нашегъ околностима удручаванъ и надеждомъ е падати, и погледомъ на народна обстоятелства очаянію већъ клонити се почео. Но дођоше дни преображенія, дни реформе, и благіи Геніи рода благовѣсти намъ радостъ велію: да ће и за родъ србски и Югославенски све на болѣ преобразити се! Миловидни су образи душу намъ облећали, и радостю сузећимъ окомъ угледалисмо лучезарну милу зору светліи и срећніи дана народа нашегъ. Овако смо мислили: Србльи у Унгаріи добіяю и уживати ће као слободни слободногъ отечества синови сва праава, сва добра, коя су добили и коя ће уживати Мађари, и Нѣмци, и ма коє вѣре и племена државограђани; што други земльделацъ, трговацъ, занатлія и ма когъ станя и реда човѣкъ доби одъ отечества, то све доби и Србинъ! Србльи, мислили смо, као народъ у Унгаріи добива еднакостъ и совершену безбѣдностъ цркве и вѣре, безбѣдностъ школе и ученя, безбѣдностъ єзика у цркви у школи и у свима своимъ пословима дакле народность, и добива обезбеђену слободу, народни Соборъ држати. — Войничка граница наша, гди Србльи и Хорвати живе, опростиће се старе угнѣтателне сістеме, роботе и неправде, и биће еднака съ другимъ слобод-

*) Истина компромитирана; али е ту компромисію та глава сама на себе навукла. Учредн.

нимъ државограђанима. — Югославенска браћа, тако смо се тѣшили, Босна, Ерцеговина и Бугарска опрости ће се турскогъ ярма и постати слободне землѣ и народи, а Сербія да ће независимостъ свою получити и на достоинство самосталногъ народа узвисити се, и у овой утѣхе пуной надежди за Югославенство, и у предвиђеню споменути добитка за Србе у овомъ отечеству, са сладкимъ одушевленіемъ ускликнулисмо: Благовѣствуй земле радость велію. И заиста, што се Срба уовомъ отечеству тиче, све што досадъ поимснце желили, све што смо видили, да понайвише обштества наша у захтеваня своя ставлю и ишту, у главномъ скоро све се изпунило. Што іоштъ за обштенародно благо или сами уредити имамо, слободне су намъ руке, уредићемо како найболѣ умели и хотели будемо за народъ нашъ сутра на народномъ Собору; што пакъ іоштъ за народно благостанѣ, за развитавъ народа и народности наше илъ ма у коіой струки напредка искати имамо одъ краля и правительства, искаћемо, и искаћемо отважно и као што се народу пристои мужествено, па што є право, све на длаку добићемо и добити морамо, и Войводућемо или мирску главу по старомъ прааву нашемъ бирати, па тако дакле основанія би садъ него икада надежда била, да ћемо и пре Благовѣсти запояти свету пѣсму: благовѣствуй землѣ радостъ! Но ту радость Господо и браћо, то све можемо онда само и поуздано очекивати, ако насъ у дѣланю, ма шта да почнемо и намѣримо, чисто родолюбіе и здравъ разумъ, а не страсти и занешене главе руководиле буду! лаопако по насъ и по срећи нашой ако узде умѣрености и расудльивости упустимо и слепо съ усколебаногъ времена буріомъ пођемо. — А ми немиле гласе међуусобне несложе и неспоразумѣнія са гдикои страна већъ слушамо, на ведро небо будућности наше мрачанъ се облакъ већъ навлачи! не о препирки и свађи, него о ужасной битки међу рођеномъ браћомъ чуємо, о великомъ крвополитію чуємо у В. Кикинди! мртви є глава пало — богомрзко є братоубиство започело! А о чему се браћа завадила и покрвила? Ели за родъ илъ за отечество? Да б' о чему, него ни о чему: о деоби давно поделѣни неки земаля, о рештаураціи магистратски чиновника, да буде Лука или Кузманъ судія или сенаторъ. Па заръ се то съ разлогомъ, совѣтомъ и договоромъ докучити неможе? него гадне себичности, пуста пристрастія и бесне страсти, разузданє су, то є паклена рука замела и зато є крвъ потекла! а да Богъ да проклетъ біо, ко ю є проло! Ми и зато овде тужну тужбу ову и проклетство противъ неоплакаємогъ догађая овогъ подижемо, што се то исто и на другомъ месту догодити може и оће, гди годъ бесомучни люди простоту народа у заблуђенѣ доведу и страсти подпале. Зато, Браћо, недайте се обманьивати одъ безумни и бездушни оунджія, кои ово узбунѣно време и узколебане духове на свою користъ желе употребити, ма имъ у томъ и братъ пао и пропао; єръ тако нећемо пѣвати: Благовѣствуй землѣ радостъ! — Овде се страшни гласови и о самомъ томе сбитію разно се и подозрителни и подстрекателни поводи нѣму подмећу, као да су у КикиндиСрбльи незнамъ какве баряке подигли и съ Мађари или съ Нѣмци се сбогъ вѣре и народности потукли и. т. д. Но тко као ми окружіа Кикиндскогъ обстоятелства познає, знат' ће да су то гола измишленія, а несрећа да є одъ само подстрекаваня простоте на себичне цѣли произтекла. Колико тако црне гласе нежелимо чути и казивати, толико ћемо потрудити се све изворе и поводе као и кривце крвногъ дѣла точно сазнати и явномъ іи осужденію свѣта предати. — Господинъ Петаръ Чарноєвићъ у В. Кикинду є као крал. комесаръ спуномоћіемъ п рекасуда (Standrecht) и употребленія цѣлогъ гди се годъ налази у околини войнства, да миръ и редъ поврати, изпослатъ.

Учредн.

Пешта. — Посланици, кое є Пештанско Србско обштество народногъ собора ради кралѣвскомъ мѣстозаступнику Палатину изслало, данасъ су числомъ двадесетъ Нѣг. Височеству предстати срећу имали. Нѣгово є Височество депутацію пештанску особитимъ благоволеніемъ примило, о народнимъ дѣлма нашимъ найблагонаклоніе изяснити се изволило и отечески смемо рећи нѣжности пуни одговоръ свой овимъ рѣчма заключило: Собору Вашъ Господо найдалѣ до три неделѣ отвориће се, изберите на овай люде по повѣренію вашемъ найврстніе, све желѣ ваше на Соборъ саставите и сложите, па будите увѣрени да ће правителство и донде, а особито на земальскомъ собору све желѣ тако знаменитогъ и многочисленогъ народа, као што є народъ србски, изпунити готовъ бити. Посланици су овимъ любови и благонаконости рѣчма светлогъ Надвойводе Палатина тронути, сви угласъ „да живи“ узкликнули и пуно утѣшени удалили се.

Нар. Соборъ. — Одъ преко полстолѣтія желно очекивани Народни нашъ Соборъ дакле данасъ сутра отвориће се и ми прилику добити садъ илъ никадъ урежденѣмъ дѣла наши свестручно народно благостанѣ наше уредити. Садъ є дакле оно време коега ни єданъ часъ пропустити нетреба, садъ све мисли све тежнѣ сваку ревность и свако дѣланѣ на Соборъ нашъ треба да обратимо. Оставимо куканѣ и ядикованѣ како намъ било, него гледаймо како ћемо мудримъ разлогомъ и истинимъ соревнованѣмъ па и самимъ пожертвованѣмъ учинити да престану сви узроци тужби и тугованя. Сваки садъ што више и што болѣ зна нека каже, нека пише нека совѣтує у чему се наше обштенародно благо састои, коя су и какова средства, ово утемельити, развити и срећно напредовати. Пре свега обштества наша треба да ускоре као упутствія за своє посланике сочинити точке народни желя, захтеваня, тегоба и потреба. — Ми би пре свега желили и искали да се Бачки Епіскопатъ подпуни, повъ се Епіскопъ избере и число Епіскопа подпуно на собору иађе се; и да би се точніе дѣла црковна уредити могла, желимо и иштемо, да Г. Архіепіскопъ одма и Епіскопе, Ердельскогъ, Буковинскогъ и Далматинскогъ на соборъ сазове; єръ ови заедно у Аустріиской монархіи сачиняваю Хіерархію наше восточне православне цркве и народа србски, влашкогъ, грчкогъ нити знамо зашто су ови Епіскопати оцѣплѣни и оделѣни зашто далматински консисторіумъ у дѣли црквени аппелира и зависи одъ Губерніума Далматинскогъ као и Буковински одъ Бечкогъ.

ИЗЯСНЕНІЄ.

У Брою 27-омъ Београдски Србски новина налази се неки дописъ изъ Новогъ-Сада у комъ се поуздано явля, да су мене нови унгарски Министри, подъ именемъ као да србски народъ бунимъ, на одговоръ позвали, говорећи ми, „да то нечинимъ, єръ могу главу изгубити, я пакъ одговорио имъ, „да ће мою главу њини Сто Хиляда заменути, па некъ самномъ чину што имъ драго.“ — Хмъ Похвалює за тимъ Дописатель ове рѣчи, Учредникъ пакъ подъ примѣчаніемъ ако є тако славу ми дає, но вели дає моє и іоштъ неколико у Пешти стануюћи Србаля у Пешти-Хирлапу одъ 31-огъ Марта бивше Изясненіе, кадро не мало подозрѣніе побудити, да оно изясненіе піє изъ чистога срца, но дасмо ми къ тому, — као што є Учредникъ чуо, — приморани били. Ко мой животъ зна и дѣла подробно испита, допустиће, да момъ Роду, момъ Отечеству зла нигдаръ учинио нисамъ. Єсамъ ли и у колико добра на ове Олтаре моє вечите любови, принео? нека суди свѣтъ. Толико знамъ, да Отечество одъ рода, или родъ одъ Отечества делити научио нисамъ, и да по моме мнѣнію сваки грѣши, кои оно чини. Нема у момъ миломъ роду Особе, коя ће ми поне казати, а камоли доказати дасамъю бунио, я пакъ за свету налазимъ дужностъ явно припознати, да мене Гда Мађарски Министри нису на одговоръ, но паче на договоръ съ другомъ браћомъ позвали, како се, — при великимъ овимъ променама — добро рода могъ съ добромъ взаймногъ Отечества наймирніимъ начипомъ получити може? О другимъ чимъ ту се ни речице говорило ніє, и у овомъ призрѣнію позиваюћи се на све ту бивше Срблѣ и на Гду Министере, нека сваки садъ суди, штає онай дописъ изъ Новогъ-Сада, штали и додатакъ Гдна Учредника Београдски новина вреданъ? Честъ обаче свакому, кои честъ заслужує, а тає — ма шта Гднъ Учредникъ Београдски новина съ нѣгови Корреспонденти у ветаръ зврцао, — садашње наше правителство. Правда и истина, то су основи, дати свакоме своэ зрела нѣгова отважностъ, любовъ и слогу међу свима отечествэнима народима оддржати, найвећи насъ свію задатакъ. Узмите Браћо моя драга! одъ Гдна Ерцхерцога Стефана почињући и подтрсите све редомъ; узмите и промотрите добро, штасмо и сви заедно и поособъ ми за ово кратковреме получили? Помислите штасмо пре имали чрезъ столѣтія, шта имамо садъ? пакъ руку на срце и рецимо искренно, ніе прилика да се туђимо, но паче съ пунимъ повѣреніемъ и искреннимъ срцемъ братски приближивамо се эдно другомъ. Ако самъ и кадъ повѣреніе могъ милогъ рода и найманѣ имао, неками вѣрує, да нема правичне желѣ кою получити неће. Не єдномъ него све Министере имати можемо, само ако су намъ зато люди. Народностъ, єзикъ, войводу, и све штому срце иште, нека каже на конгрессу народъ, и конгресъ ево вамъ га 15-огъ Мая сакупиће се за цело, и то не као досадъ подъ другимъ него подъ предсѣдателствоиъ нашегъ рођеногъ Сина. Али кадъ є Правителство и овде учинило све што се само одъ нѣга искати могло, не остайте ни ви Браћо натрагъ; недайте се ни согатствомъ ни аукторитетомъ, ни сродствомъ ни своіомъ ма коіомъ хасномъ обманути, но здравимъ разумомъ — Коимъ сте пуни, — изберте посланике, кои повѣреніе ваше т. є. повѣреніе народа заслужую, и кои су вредни свободу правду и истину заступити онако, као што духъ времена и по нѣму Богъ самъ заповѣда. Пак „миръ всѣмъ.“ вели и само свето писмо, а немиръ у какову води пропастъ, сваки ће лако постићи.

У Будиму, 15-огъ Априла 1848. Павелъ Трифунацъ.

Будимско-Пештански-Вѣстникъ.

Некій данъ приспела є овамо єдна депутаціа изъ Ерделя, да за кр. Комесара и предсѣдника на Ердельскомъ Сабору, кои ће се 28. Марта отворити, Нѣгову Височес. Палатина позову. Оће ли онъ њиову волю испунити, незна се. Изъ пенджера гостилника кодъ Енглезке кральице вила су се два баряка, на єдноме є било написано: „Уніа“; (т. є. Саюзъ тъ Унгарскомъ) а на другоме: „Уніа безъ условля.“ - За време докъ се државній домъ на новомъ вашаришту (Neue Marktplatz) не сазида, земальска скупштина држаће своя засѣдаваня у дворани музеума, и у редуту. У обе ове сале што пре начиниће се галлеріа. — По налогу Министера предсѣдника, у кога кругъ дѣлованя, пада уређенѣ народне страже, Чивути, кои су у народну стражу примлѣни били, обезоружани су. Дакле єдна топла желья грађана съ тимъ є испунѣна. — Приликомъ прочитани на Земльанскомъ Сабору донешени закона две примѣтбе осимъ млоги други заслужую спомена. Кадъ є читанъ закони Чланакъ, у комъ се каже, да ће се „Станови землѣ сваке године у Пешти скупляти,“ овако є примѣтіо Ст. Карольи бившій саде Посланикъ вароши Пештанске: Я немогу друго мислити него да є та рѣчь „Станови“ погрѣшка штампе, єръ то добро знамо вели онъ, да одъ садъ нема станова но само „народни представника.“ Другу є примѣтбу при читаню законогъ чланка о єднакости свію закономъ примлѣни вѣроисповѣданя овако учиніо Іриньи: Дакле саграђени! саде и одсадъ кадъ смо овай закони чланакъ чули, неможемо допустити, да распетіе Христово по начину католичкомъ начинѣно у Савѣту мѣста заузима, єръ се тимъ на некій начинъ првенство, и преимућство католичкогъ вѣроисповѣданя означава. Ову примѣтку сви су одобрили, и распетіе Христово буде одма изъ собе изнешено. — У Будиму, и Пешти живећи Французи, и Енглези писмено су поздравили Мађарскій ослобођеній народъ. На ово є нѣкій Учредникъ овако примѣтіо: „Ей кадъ би већъ єдан-

путъ и одъ Русса добили оваку лѣпу гратулацію.“ — У недалеко одъ Трнаве лежећимъ селма: Надожу и Биноцу простота є страшно свирѣпствовала противъ чивута. Ствари имъ є разграбила, кућe попалила, децу неяку дотле тукла, докъ изданула нису, са смрћу бореће се болнике изъ кревета є вукла, и била. Неможе наравъ човѣка да се незгрози гледаюћи а и слушаюћи овако тирянство човѣка противъ човѣка, и то збогъ тога што Чивутинъ, своимъ начиномъ Богу се моли, а Христіанинъ своимъ. — Министеръ Финансіє позвао є не само управителѣ државни рудокопня но и приватни друштва посланике, за 15. Май у Пешту да се съ ньима посавѣтує, како ће рудокопнѣ, богатства државе еданъ главній изворъ, цѣли сходно уредити. — Ово дана држане су у Пешти две народнѣ скупштинэ, една кодъ Музеума, а друга на піяци слободе. Овде се о томе савѣтовало да кирію за идући четвртъ укућани неплате, изъ узрока што нису люди у овой буни ништа заслужити могли. — Пештанскій грађанинъ, и кожухаръ Н. Ђурковићъ добіо є кодъ Министра радиности и трговине званіє съ платомъ одъ 800 ф. ср. Ово є први, кои є изъ реда рукодѣлногъ министеріално званіє получіо. —

Министеріалне наредбе.

Съ не малимъ удивленѣмъ пріймio є Унгарскій Министеріумъ ту вѣсть: да Бечкій врховній военній Савѣтъ, а именно Бечкій военній Министеръ, са Унгарскимъ, и сдружени части военнимъ правителствама и садъ эднако располаже. Будући дакле да у смислу донешени на последнѣмъ Земльанскомъ Сабору, законни членова, у Унгаріи и сдруженимъ частима извршаваюћа власть, и у обште свако разполаганѣ исключително може упражнявати Унгарскій Министеріумъ, — а у овомъ смотренію, као што насъ искуство учи, одъ стране Бечкогъ военногъ Министеріума досадъ никако нуждно упутствіє ніє дано; зато є Унгарскій Министеріумъ свима Унгарскимъ и сдружени части военнимъ главнимъ правительствама већъ 16. т. м. на знанѣ дао: да ћеду по смислу поменутогъ закона, заповѣсти своє изключително одъ овога Министеріума добіяти, и свако неповиновеніє сматраће се као упорство противъ закона; истимъ главнимъ правительствама се заедно и то налаже: да о подъ ньиовомъ управомъ стоећимъ оружіоницима, и военнимъ оправама, овамо, Министеріуму безъ закосненія точно извѣстіє даду. — Темешко главно правительство Даміанића одъ регименте Рукавинине, изъ Италіє, одма нека да натрагъ позвати; — напослѣдку Будимско, нека одма нуждне уредбе учини, у призрѣнію одбора, кои є изаслатъ био, да посмотри оружіонице, и военне оправе, коє оно подъ собомъ има. О свемъ овомъ Министеръ є споляшни дѣла зато извѣштенъ: да Бечкомъ военномъ Савѣту, именно военномъ Министеріуму на знанѣ да, да Угарскій Министеріумъ и съ найбольомъ вольомъ неможе предупредити, да обште мнѣніє побуну не подигне, ако повратакъ у Италіи находеће се войске іоштъ дуго изостане. Дакле нека настои, да се ово у редъ уведе. Найпослѣ нека настои, да се закони што преовамо оправе. Министеріумъ є Князу Павлу Естерхази, Министру споляшни дѣла наложіо: да петіцію Поляка у Бечу и у име Унгарскогъ Министеріума подпомаже, и да се потруди, за ньи толико издѣйствовати, колико є Чесима већъ дано; зато, што єдиность Монархіє у чрезъ санкцію прагматичку съ нами скопчанимъ предѣлима така одношенія закѣва, коя су подобне нашима а и зато, што польски подданика велика часть ономъ стаблу народа принадлежи, коє у отечества нашегъ горньимъ предѣлима живи, и у домовину нашу лако се могу распростреги оне побуне, коє ће се по свой прилици у Галлиціи, ако имъ се прошня неиспуни, родити. Што се тиче вооружаня народнѣ страже, продсѣдатель Министеръ є већъ начиніо контрактъ збогъ 5000 комада оружія — а веће потребе биле би међутимъ попуните са оружіемъ, коє подъ располаганѣмъ Будимске врховне военне команде стои; зато би на разсмотренѣ ондашнѣ оружіонице био, изъ савѣта Мин. 18. т. м. наређенъ одборъ. изаслатъ. да неповольній случай ніє био, што врховній военній управитель збогъ положенія Унгарскій войника према Министеріуму, одъ Бечкогъ военногъ суда, коє се поняти неможе, досадъ іоштъ ніє никакве заповѣсти добіо, и зато молію, да одборъ дѣятелность свою дотле, докъ онъ у овомъ призрѣнію изъ Беча лично непрійми упутствіє, отложи и зато є предсѣдатель Министеръ ову молбу до што скорієгъ повратка, Гдна Генерала удостоити, принужденъ био. Будући, да су закони одъ Нѣг. Вели. Краля подписани у више вѣродостойни Ексемплара 19. т. м. изъ Беча приспѣли то є се по заключенію Савѣта Мин. одма са Мађарскимъ надписомъ државній печатъ изрезанъ, и кадъ є овай за єдну ноћъ сготовлѣнъ био, надлежателствама буду исти закони оправлѣни. На новомъ државномъ печату, кои ће, докъ се међутимъ лепши неизреже, служити, по заключенію Министеріалногъ Савѣта окружава Унгарски грбъ као и пре грбови Унгарскоій садъ и некадъ принадлежећи кралѣвина, и Ерделя а надписъ є ово. Фердинандъ, V. Краль Унгаріє, Далмаціє, Хорватске, Славоніє, Галлиціє, Лодомеріє Раме, Србіє Куманіє Бугарске Краль, велики Князъ Ердельскіи и т. д. Будући да є као што изъ државе више страна долазећа извѣстія свѣдоче миръ и редъ у опасности, зато є Миъистеръ споляшньи дѣла, у сагласію пре на нѣга управлѣногъ упутствія, на ново извѣшћенъ: да минист. у садашньимъ околностима свію регулирани Унг. войника, кои сада у Галлиціи, и Моравіи станую у Унгарію повратакъ за неопходна нуждно налази иначе свакій одавде проистећи, могући одговоръ одъ себе и на оне одбаца, кои овомъ праведномъ Министеріума исканю за доста не учине.

Г. Епископъ Будимскій Платонъ Аѳанацковичь отбродіо є данасъ у Карловце на онай у овима Листовима већъ споменутій састанакъ наше Г. Г. Архіера. Чуємо да се до после свршетка Собора неће ни вратати Г. Епшъ. Ми му добро здравлѣ и срећанъ у свачему, што за народно благо предузимао буде, успѣхъ желимо.

ИТАЛІЯ.

Свеоб. Аугсбур. Новине пишу: Порекло побуне Италіянске нетреба тражити у ючерашнимъ тако рећи догађайма, него у созаклетію, коє већъ одъ толико година трає, и давно се могло видити, да ће између Италіянаца и Нѣмаца до боя доћи, но само се ніє могло предвидити, кадъ. То є морао случай опредѣлити. Мрзость є Италіянаца на Нѣмце све већма растила, и кадъ є Піусъ IX. Папомъ постао, прешла є била у крайнѣ гнушанѣ и отвраштеніє. Онъ се за ствар италіанску заузме и за ньиме цѣло нѣгово свештенство. Войникъ є био, као што се лако помислити може, предметомъ ньине превећъ рафинирате обмане. Нѣга су одъ заклетве, кою є своимъ монарху положіо, торжествено опростили, (грѣси су му били опроштени) и кадъ се исповедао, ніє пре благослова добіо, да се пречестити може, докле се ніє заклео, да ће на Нѣмца смртно мрзити. Мрзость є та и самой малой дечици проповедана, коя су текъ проговорати починяла. Бунтовници Млѣтачки узели су на себе име крстоносаца — ратъ противъ Нѣмаца проглашенъ є био за свети ратъ; оружани земледѣлци имали су на себи знаке крста, а гомилу оваки крстоносаца су предводили римски свештеници, съ крстомъ и заставомъ у руци. А противъ кога? Противъ Аустріискогъ правителства, комъ Ломбардія и Млѣтци за своє досадашнѣ процвѣтанѣ благодарити имаю. Кадъ се види, како се религія мира, у руци развраштеногъ свештенства на зло употреблява, неможемо да незапитамо, єдали се Римъ неопоминѣ да є Нѣмачка већъ єданпутъ силу хіерархіє разбила? Шта Нѣмачка да каже таковомъ єдномъ првосвештенику, кои се силоиъ светомъ крста противъ своє браће устремлява зато, што они другимъ езикомъ говоре, него онъ?

У држави Папиной слабо има што ново, него се бояти новчаногъ кризиса. Римляни говоре, да ће се свештеничства добра омирянствовати (sekularisiren) и да ће морати богати посебници (Privaten) као и богата дружствена тѣла, држави новаца позаймити. — У горньой Италіи є за врховногъ заповѣдника, Генералъ Пече наименованъ. — У Парми є 11. Апр. совѣтъ стараца одъ 100 членова, привремено правителство поставіо. Предсѣдатель є Пелегрини. — Ноћу измемећу 8 и 9. Априла є єданъ бродъ са пушчанимъ праомъ и оловомъ на рѣки По, кои є за Аустрію одъ войводе изъ Парме послатъ био, отетъ. Прогласъ (Proscription) безчестія, коє є у италіянскимъ новинама преће само противъ войвода изъ Парме и Модене изречено било, малъ да неће іоштъ више ньи постигнути, єръ се изъ писама пређашне потайне полиціє пронашло, да є бивши войвода изъ Луке и Парме средоточіє свію аустріиски шпіона био. На єдномъ листу пашли су све шпіоне дольне Италіє одъ єдно мѣста до другогъ пописане. Млѣтачко є правителство, удоволяваюћи желии привременогъ правителства изъ Модене и Рећіо, сва лежећа добра пређашнѣгъ войводе изъ Модене, на користь Модене и Рећіо конфисцирало. — Привремено правителство изъ Массе и Карраре одредило є єданъ одборъ, кои ће се посовѣтовати, обелъ се ова мала држава, каквой већой (тошканской) прилюбити. Млѣтачки є совѣтъ различите одборе одредіо, кои ће се о станю новчаномъ, и ратнимъ средствама републике и т. д. посовѣтовати, и своя мнѣнія совѣту предложити. Тревизо, коє є преће одцеплѣно било, приступило є млѣтачкой републики, и послало є совѣту млѣтачкомъ три посланика. Привремено правителство у Фріаулу забранило є 11. Апр. изводъ жита и марве и т. д. преко границе Ломбардиско-Млѣтачке у Илирску землю. Тошканске су трупе кодъ Фераре, исто тако одъ своогъ княза, као и римске одъ Дурандо подъ заповѣсть Карла Алберта ставлѣне. Говори се, да ће Ломбардія добити уставногъ краля изъ царске фамиліє, но сви чиновници и све войнство ће бити, сами Италіянци. Миланезке новине являю, да генералъ Дуферъ са 4000 Швайцера и нѣколико Артилеріє къ Форалбергу иде, и да су италіански своєволници у Тиролской, Тіонъ обсадили; близу Тіона су у єдномъ каштелю 600. Аустріянаца обколили и затворили, валяда су већъ досада поватани. У Мантуи є нестало гарнизону соли. Спомоштествуюћи корпусъ подъ Дуферомъ, кои преко Форалберга у Италію иде, состои се изъ 12.000 момака; кралѣвски Адмиралитетъ Сардиніє, дає на знанѣ, да ће скоримъ нѣколико ратни бродова у ядранско море, Архипелагъ и Дарданеле ићи, да сардинску трговачку марину у тимъ водама закриле.

Изъ **СЕРБІЄ** само толико чуємо да се тамо преправности чине за народну скупштину. Иначе є све тамо на миру. Паша є изясніо правительству да оно нешто турске войске, за кою се прогласило да є изъ Цариграда заповѣсть добила да у Сербію дође, овамо долазити неће, него да ће ради обдржанія мира у Бугарской станити се; а што се турака у Сербіи станюући тиче, да Паша мисли да ће Султанъ данакъ кои му Сербія годишнѣ плаћа одцекомъ на єднапутъ за свагда искати, па Турци сви одма изъ Београда и други градова и сами отићи. Срећанъ имъ путъ!

БОСНА.

Путници изъ Босне казую, како Турци нимало несвртаюћи се на то, што сви народи вичу єданъ другомъ: братство, они христіяне небратски и нечовѣчно гоне; други народи ослобођаваю све люде, ма да су коимъ начиномъ у државномъ и дружномъ животу подчинѣни били, а Турци башъ у ово време обште свію народа свободе христіяне угнѣтаваю више него игда. Тако су недавно трговца Шимића о коме се знало, да є мало више негъ што Турци трпе трудомъ стекао, на беломе дану напали, подозрителанимъ обедили, у кургу и ланце везали и безчовѣчно тукли, предъ кадію и Пашу водили и по оной плачевной сироте рає пословици: кадія те тужи, а кадія суди у 200 ду-

*

ката оглобили. Сбогъ Србкинѣ девойке, кою су браћа одъ звѣрскомъ страстю разпалѣногъ Турчина чували, Турци на кућу навале и отацъ и браћа храбро су се за единицу борили а крвожедни Турчинъ кадъ види да девойку отети неможе, убити ю хтѣде но незгоди ню, него брата, кои мртавъ за честь сестре паде. Докле ће Богъ и люди овакe безбожности и безчовечности трпити. Свештеници наши и фратри католички одъ како су садашня европейска колебаня и то Босни разглашени друго и нараде него тѣше и тишаю ядну раю па су опетъ у подозреню кодъ турака да ю буне, и христіяни су у мртвоме страну и да животъ спасу на свимъ скелама пребегаваю у Цесаріу старци жене и дѣца. Неће бити нуждно молити тамошнѣ жителѣ да гонѣне ову браћу подъ кровъ приме, гладне наране и жедне напое и нека и тѣше да е свака дакле и проклета сила турска за времена, а неволя редомъ иде.

РУССІЯ.

Руссискимъ конзулима и конзуларнимъ Агентима у Паризу и у различитимъ приморскимъ пристаништама Французске прописано е, да сваки на своме мѣсту остане и да русске поданике сакрилява, особито у трговини и бродарини. Исто е тако царъ Николай заповедио, да французки конзули и ньини Агенти у Руссіи, у своіой служби као и пре остану, и да имъ се гди е нуждно у ньинимъ званія одправляню одъ свакога, коме припада дужность, подпоръ даде, и да се французски бродови као и преће у пристаништа руссіиска пуштаю по основу уговора трговачкогъ и морепловскогъ, кои међу Русскомъ и Французкомъ давно постои. —

ГРЕЦІЯ.

25. Марта е у Греціи данъ, когъ се споменъ почетка борбе за свободу грчку сваке године торжествуе, и кои е и ове године у Атини велелѣпно торжествованъ. Онай стра кои е претіо, да ће томъ приликомъ, као што су се у слѣдству потреса садашньи европейски реформа, свекояки гласови разносили, у Атини революція родити, показао се суетанъ, еръ е народъ свогъ краля, кои е тай данъ крозъ Атину пролазіо и у цркву ишао свуда са найсрдечніимъ усклицайма: „да живи краль“ поздравляо, и у найвећемъ за нѣга Ентузіазму пратіо. Ова е демонштрація довольна била, не само миръ тай данъ утврдити и осигурати, нэго и оне заплашити, кои се даю као орудіе за туђе намере употреблявати. Тай е данъ краль све оне, кои су приликомъ лански избора казнь на себе навукли, и оне кои су у буни у Акарнаніи и Еубеи участвовали, помиловао и затвора іи опростити дао, изузимаући Теодора Гривасъ, Кризіотисе и маіора Возайтоса. О Мерендитасу и нѣговой айдучкой дружини нема ни спомена. Декретомъ одъ 26. Марта (7. Априла) е свима официрма, кои су на полакъ плате били, но кои по заключенію собора народнѣгъ у редъ они принадлеже, кои цѣлогъ свогъ живота подпуну плату имаю, добити, явлѣно да ће имъ се цѣла плата изплатити. Више старіи официра, кои су подъ вайнимъ министеромъ Цавеласъ изъ Атине удалѣни били, позвани су садашньимъ войнимъ министеромъ Родіусъ натрагъ у Атину, и биће опетъ у своя пређашня мѣста возпоставлѣни.

ПРУСКА.

У Берлину е све мирно, само што посланици сваке феле, еднако ишту да имъ се станѣ ньіово поболша, безъ да знаду, на кои начинъ то да буде, и такова заktѣваня подносе, коя би и ньи и друге классе люде очевидно у пропасть довела. Тако ишту да се палата принца Прусскогъ, на кое улазку написано стои: „собственость свѣга народа“ за канцеларію комиссіе посленика опредѣли, и да сваки житель десету часть свога иманя на благо отечества, држави да. 16. Априла изишао е одъ едногъ клубба протесть противъ долазка више войнства у варошь, по грађани сваки данъ све већма осећаю, шта ту губе, еръ удалѣнѣмъ гарде одавде, губи Берлинъ найманѣ два миліона талира преко године. Догодь клуббови и емиссари народъ позивима на явне састанке буду раздражавали и наговарали, неможе се знати, кадъ ће све те теранціе престати, и како ће се свршити.

Нѣгово е Величество краль Пруски на то соизволило, да погранична окружія великогъ Войводства Познаня, гди Нѣмци живе союзу нѣмачкомъ припадну, и то една часть да подъ западну Пруску, една подъ Бранденбургъ, а една подъ Слезку дође. За варошь Познано саму пакъ, ніе іоштъ ништа рѣшено, но као што садъ ствари стое, то ніе могуће, да ће Полячко управленіе получити, еръ у ньой преважніи е нѣмачки елементъ, и зато мора она одсадъ нѣмачка бити. Поляци мораю са восточномъ частѣу ове области задовольити се, и имъ у вроши Гнезень може правителство седити. Но и ова окружія почину већъ противъ польске народне реорганизаціе протестирати, еръ они врло добро знаду, како ће за кратко време бити, кадъ чисто польско правленіе буде. Прости Полякъ, кои е садъ већъ къ себи дошао, говори изречно, да са благодарствомъ своимъ више нежели никакова посла имати. Едно, подоста велико число отмѣни Поляка, ишло е мѣстозаступнику Паскевићу, да га склони на народне концессіе, кое би у садашньи часъ, крупи Руссиской непремѣно притяжаніе цѣле Полске кралѣвине обезбѣдиле. Князъ Паскевићъ іи е преслушао, и позвао, да одма депутацію изберу, коя ће ту молбу Монарху поднети. То е одма учинѣно, и депутація е већъ у Петроградъ одпутовала.

НѢМАЧКА.

Изишао е еданъ позивъ у Швабской и Найбургу на биратель посланика слѣдуюћегъ содржанія: Сограђани! ви ће те се 25. Априла у вашимъ окружіяма скупити, гди ће те измеђъ васъ на 500 душа по едногъ човѣка изабрати, кои ће онда опетъ заедно са онима кои съ ньиме буду изабрани, онога нѣмачкогъ човѣка изабрати имати, кога ће те ви у Франкфуртъ 1 вогъ Мая послати на соборъ, гди ћеду се нѣмачки люди изъ свію земаля нашегъ великогъ нѣмачкогъ отечества скупити, да се о вашимъ найвећимъ, найважніимъ и найсветіимъ интерессима, о будућности вашой и ваши потомака совѣтовати и да што за добро нађу, уредити могу. Томе е човѣку ваше добро и зло у руке дато, шта више онъ има и саму вашу совѣсть представити, еръ ако онъ што неправо учини, то чини у ваше име исто тако, као што се на ваше име брои, ако онъ што искрено и праведно учини. Само изъ добра може добро бити; ако ви дакле оне люде избирате, кои опетъ ваше представнике за соборъ у Франкфуртъ има изабрати, то такови люди мораю поштени, правични, разумни и свободномислећи бити. Само су такови у станю, онога човѣка изабрати, комъ ви бригу о будуштой среći вашой и ваше дѣце, о благостаню и миру вовѣрити можете. Изберите дакле сограђани! безъ призрѣнія на станѣ, рођенѣ, внѣшни изгледъ, богатство и сродство, гледайте више на искрену волю и разумъ — изберите оне мужеве, кое познаете, да су свагда у ньиовимъ дѣлма вѣрни били, да отечество свое и сограђане свое искренно любе, и кои су се свагда закона и реда тврдо држали. Совѣтуйте се између себе, да између добри, найболѣга изнађете, и онда ће те утѣшени бити, да човѣкъ, комъ ви ваше благо вовѣрите, то повѣреніе и заслужуе и зато вамъ емствуе. — Овакови люди треба да су и на нашемъ државномъ и народно србскомъ собору! — Аустрія се на предпарламентъ у Франкфуртъ обратила, да се рокъ главногъ Парламента до 25. Мая отложи. — Бечке Новине совѣтую свима народима Славенскимъ у Аустрійской држави, да се Аустріе и Нѣмачкогъ союза држе, да се нецѣпаю одъ нѣга, еръ су у союзу сви ячи, а по себи, сви слабіи. Кадъ се могу Нѣмци арондирати, заштъ се неби могли и Юго Славени? Сваки што е нѣгово некъ притяжава у союзу са другимъ, а союзъ се другчіе неда пачинити, ако маньи интересса, већимъ и преважніимъ неуступе. Нека правда Народе укрѣпи, па ће то, место свію союза найослонителніе емство среће будућности и вѣчитогъ мира бити. Но добро е союзе чинити и съ друге стране, и подизати градъ спрама града сусѣдногъ, ако желимо, да смо одъ нѣга обезбѣђени. Нѣмачки би союзъ гарантирао славенску народностъ, алъ гарантирати неможе онай, кои ми има дати, него мора неко треći бити, или се безъ овога у союзъ неупуштати. — У Аахелу е 17. Априла цео данъ битка траяла, и много е крви текло. Еданъ баталіонъ е са четири топа изъ Келна одма на ту вѣсть у Аахенъ оправлѣнъ. — У Келну има три одбора за изборъ посланика. Еданъ се зове уставнични, други демократически, а треći? — католички!! Дакле безъ уплива религіозногъ немогу се никако распре политичне водити?! —

Продая раапе.— Мошонъ 23. Априла п. р. На ючерашньомъ бечкомъ вашару било е 25.000 мер. жита, и продавано е съ 5—8 грош. више, него у прошастой седмици. И у ражи и наполици цѣна се съ нѣколико грошића повећала. На овдашньой е піяци данасъ цѣна ране ова била:

		найболѣ				среднѣ				рђаво			
Банатско жито	.	7	фор.	45	кр.	7	фор.	6	кр.	6	фор.	24	кр.
Мађарско „	.	7	„	45	„	7	„	24	„	6	„	45	„
Наполица „	.	5	„	54	„	5	„	36	„	5	„	24	„
Ражъ „	.	5	„	36	„	5	„	24	„	5	„	15	„
Ечамъ „	.	4	„	—	„	3	„	30	„	3	„	—	„
Зобъ „	.	2	„	54	„	2	„	42	„	2	„	30	„
Кукурузъ „	.	4	„	24	„	4	„	12	„	4	„	—	„

Станѣ Дунава. 29. Апр. п. р. 0 8′ 8″ 3‴

Пододговорни Учредникъ и Издаватель Ѳеодоръ Павловичь. — У Пешти М. Дороѳеѳ улици No. 298.

У ПЕШТИ, писмени І. Баймелѣ.